

Escola Universitaria de Enfermaría de Ourense

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O51G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
O51G140V01102	Psicoloxía: Psicoloxía	1c	9
O51G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
O51G140V01104	Enfermaría comunitaria I	1c	6
O51G140V01105	Fisioloxía: Fisioloxía	2c	9
O51G140V01106	Estatística: Estatística	2c	6
O51G140V01107	Fundamentos de enfermaría	2c	9
O51G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	O51G140V01101			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros			
Profesorado	Cerradelo Lama, Jaime Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Identificación e coñecemento da estrutura do corpo humano.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostrén posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de comprender a anatomía descritiva e topográfica aplicada aos diversos sistemas que integran ao ser humano.		B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano		B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Contidos

Tema	
Organización do corpo humano	Que é a Anatomía? Historia da Disciplina anatómica Linguaxe científica Cavidades corporais Rexións corporais Posición anatómica Planos do corpo Termos aplicados á descrición de estruturas corporais
Sistema musculo-esquelético	Xeneralidades Sistema Esquelético: Ósos e articulacións - Rexión dorsal do tronco - Tórax - Membro superior - Membro inferior e pelvis - Cabeza e pescozo Sistema muscular
Aparello cardiocirculatorio	Xeneralidades Corazón Sistema arterial e venoso
Aparello respiratorio	Xeneralidades Arquitectura anatómica de : - Nariz - Faringe - Laringe - Traquea - Bronquios - Pulmóns
Aparello dixestivo	Xeneralidades Tubo Dixestivo Glándulas
Aparello uroxenital	Xeneralidades Sistema urinario Sistema reprodutor -Feminino - Masculino

Sistema endocrino	Xeneralidades Hipotálamo Hipófisis Tiroides Paratiroides Suprarrenales Pineal Gónadas Páncreas endocrino Timo
Órganos dos sentidos	Xeneralidades Vista Oído Olfacto Gusto Tacto
Sistema nervioso central e periférico	Xeneralidades Sistema Nervioso Central: - Medula espinal - Encéfalo Sistema Nervioso Periférico
Citología	A célula: Elementos Tipos
Histoloxía	Xeneralidades Tipos de tecido
Embrioloxía	Conceptos xerais de embrioloxía
Seminarios	Traballo en grupo de distintas estruturas corporais: - Sistema esquelético - Aparato dixestivo - Sistema cardio-respiratorio - Aparato urinario e reproductor - Aparato ocular e auditivo Aproximación á Anatomía clínica (traballos grupais sobre temas propostos).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	52	40	92
Presentación	2	5	7
Actividades introdutorias	2	0	2
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	8	10	18
Exame de preguntas obxectivas	4	100	104

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	Conferencias, congresos, xornadas, exposicións, mesas redondas, debates...
Seminario	- Actividades enfocadas ao traballo sobre diferentes temas da materia, que permita profundar ou complementar os contidos . Pódense empregar como complemento das clases teóricas. - Utilización de modelos *desmontables para a localización das distintas estruturas do corpo humano

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Presentación	Valorarase presentación, manexo de linguaxe científica, contidos, capacidade de síntese, capacidade comunicativa, ... Para facer media co resto da avaliación haberá que obter unha puntuación de 5 puntos sobre 10. IMPRESINDIBLE SUPERAR CADA PARTE	5		D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Seminario	Avaliación continua: Resolución de láminas mudas sobre estruturas anatómicas traballadas ao longo dos seminarios: 30% Realización e exposición de pequenas procuras relacionadas coa anatomía clínica: 5% Para facer media co resto da avaliación haberá que obter unha puntuación de 5 puntos sobre 10. Asistencia obrigatoria ao 90% das horas. En caso de non superar a avaliación continua, realizarase unha proba final na data publicada na web. 35% IMPRESINDIBLE SUPERAR CADA PARTE O alumnado subirá a Moovi no apartado "usuarios" unha FOTO, que permita a súa identificación.	35	B1 B2 B3 B4 B5	C1 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Será de preguntas tipo test onde só unha resposta será a correcta. Cada resposta errónea descontará o 33% da puntuación da resposta correcta. Para facer media co resto da avaliación haberá que obter unha puntuación de 5 puntos sobre 10. IMPRESINDIBLE SUPERAR CADA PARTE	60		C1 D1 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación dos SEMINARIOS para o alumnado que non cumpla a asistencia mínima do 90%

Criterios:1. Proba obxectiva: recoñecemento de estruturas anatómicas do corpo humano, conceptos de anatomía clínica.
Para facer media co resto da avaliación terá que obter, unha puntuación de 5 puntos sobre 10. Esta proba ten unha cualificación sobre o total da materia do 30%.

SEGUNDA EDICIÓN:O alumnado examínase da/s parte/s non superada/s na 1ª edición, as condicións serán as mesmas, coa excepción da Presentación que deberá ser entregada e defendida na data establecida na 1ª edición.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA1. PROBA OBXECTIVA tipo test da TOTALIDADE da materia con 3 alternativas de resposta onde só una delas será a correcta. Cada resposta errónea descontará o 25% da puntuación da resposta correcta. Para superar a materia haberá que obter, despois de aplicar a fórmula, unha puntuación de 5 puntos sobre 10.
Outros comentarios As datas dos exames, das respectivas convocatorias, serán as que constan no calendario oficial académico e que estarán publicadas na páxina web da Escola, así como no taboleiro de anuncios para o alumnado no centro. Utilizarase a plataforma Moovi da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o que será necesario, que ao comezo do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, si está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Drake, Wayne Vogl, Mitchell, **Gray, Anatomía para estudantes**, 3ª, Elsevier, 2015

Netter, **Atlas de Anatomía Humana**, 6ª, Elsevier, 2015

Hansen, **Cuaderno de Anatomía para colorear**, 2ª, Elsevier, 2015

Hansen, J; Netter, F, **Netter. Anatomía clínica**, 4ª, Elsevier, 2020

Paulsen, Friedrich ; Waschke, Jens, **Sobotta. Atlas de Anatomía**, 24, Elsevier, 2018

Drake, R.L., **Gray. Anatomía básica**, 2ª, Elsevier, 2013

Dauber , Wolfgang, **Feneis.Nomenclatura anatómica ilustrada**, 11ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

Suárez Quintanilla, J.A., **Anatomía humana para estudantes de Ciencias de la salud**, 2ª, Elsevier, 2017

Hansen, **Netter. Anatomía Clínica**, 4ª, Elsevier, 2020

Pró, **Anatomía Clínica**, 1ª, Panamericana, 2013

Vogl, A. Wayne; Mitchell, Adam M.W.; Drake, Richard L., **Gray. Anatomía básica**, 2ª, Elsevier, 2013

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.catfishanimationstudio.MuscularSystemLite&hl=e>,

<https://human.biodigital.com/explore/anatomy-by-system>,

Oliver Kretz, **Sobotta. Cuaderno de anatomía para colorear**, 5ª, Elsevier, 2022

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/O51G140V01104

Outros comentarios

-.Titorías da materia:

O estudante solicitará cita por correo electrónico o profesor correspondente*, que sinalará día e hora.

*Correo electrónico profesorado:

jcerlam@gmail.com

mfervar3@sergas.es

-. Será de obrigado cumprimento por parte da/o estudante, o establecido no art.39 do código ético, do "Título VII. Do uso de medios ilícitos", do Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado (aprobado no claustro da UVigo o 18 de abril de 2023), que implica a renuncia ao emprego de medios, prácticas e/o dispositivos non autorizados ou que poidan implicar un aproveitamento ilexítimo do traballo alleo, a apoderarse indebidamente do contido de probas ou exames, a utilizar indebidamente contidos ou medios de reprodución e de gravación das actividades universitarias; así como asumir as consecuencias que ocasione o incumprimento do devandito compromiso e as sancións que se derivasen deste, de acordo con o previsto polo artigo 11 g) da Lei 3/2022, do 24 de febreiro, de convivencia universitaria, cumprindo ademais co código ético da Universidade de Vigo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Psicoloxía**

Materia	Psicoloxía: Psicoloxía			
Código	O51G140V01102			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Santos-Ascarza Bacariza, José Luís			
Profesorado	Santos-Ascarza Bacariza, José Luís Vázquez Campo, Miriam			
Correo-e	joseluisascarza@hotmail.com			
Web				
Descrición xeral	A materia de psicoloxía ten como obxectivos, describir o marco conceptual da enfermaría psicosocial, en xeral. A identificación dos fenómenos psicosociais e de habilidades básicas de comunicación eficaz. Pretende outorgar aos alumnos as actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica. Para iso, estuda os aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde e describe as fases do desenvolvemento evolutivo do individuo. O seu estudo tamén se centra en describir as fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial e o manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudiantado na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de aplicar o pensamento científico á vida cotiá e laboral.	A1	B4	C12	D1
	A2	B9	C14	D2
	A3	B11		D3
	A4	B17		D4
	A5			D9
				D11
Saber comprender as bases psicolóxicas clásicas e as súas relacións coa enfermaría	A1	B7	C9	D3
	A2	B8	C10	D4
	A3	B11	C14	D7
	A4		C50	
	A5			

Contidos

Tema	
Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial	Conceptos básicos en Psicología Do modelo biomédico ao modelo biopsicosocial Perfís profesionais e ámbitos de actuación en psicología Psicología clínica e da saúde Crenzas sobre a saúde e cambio de conduta: Hábitos saudables Prevención e promoción da saúde Determinantes das condutas de saúde Modelos de cognición social
Identificación dos fenómenos psicosociais	Autoconocimiento: Expectativas Estilos de comunicación Estilos atribucionales Motivación e burnout Actitudes: Empatía Escucha activa
Identificar habilidades básicas de comunicación eficaz	Introdución Comunicación non verbal Comunicación verbal: Entrevista, primeiro contacto e recollida de datos Dar malas noticias
Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	Concepto da relación de axuda A relación interpersoal Entrevista motivacional Resolución de problemas
Aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde	Impacto psicolóxico da enfermidade e hospitalización A adaptación e o afrontamiento da enfermidade Ansiedade e depresión nos pacientes Expectativas e temores dos pacientes
Fases do desenvolvemento evolutivo	"Psicología Evolutiva: Fundamentos e definición Principais referentes: Freud, Vigotsky e Piaget A Teoría do desenvolvemento cognitivo de Jean Piaget
Fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial	Etapas do desenvolvemento psicosocial de Erikson Familias ante a enfermidade e a discapacidade: O modelo psicosocial de John S. Rolland
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero	Marco conceptual e legal Violencia psicolóxica: Ciclo de violencia O papel da enfermaría
Seminarios	Estilos de comunicación en enfermaría: Pasivo, agresivo e asertivo. Intelixencia emocional en enfermaría: Empatía e escoita activa. A entrevista en enfermaría: entrevista, primeiro contacto e recollida de datos. Afrontamiento da morte e manexo do desbasto Comunicación de malas noticias Demencias: A atención á persoa coidadora principal Estrés: técnicas de relaxación Violencia psicolóxica en situacións de malos tratos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	36	0	36
Traballo tutelado	3	25	28
Presentación	3	41	44
Seminario	16	24	40
Estudo de casos	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	1	65	66
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual e de acordo coa profesora, elabora un traballo sobre a temática da materia ou realiza o resumo dalgúns das lecturas propostas. Trátase dunha actividade autónoma do estudante, que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e correcta redacción.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	O alumnado que o necesite, será atendido puntualmente das dúbidas que poida expor. A modalidade será principalmente por medios telemáticos.
Traballo tutelado	O alumnado que o necesite, será atendido puntualmente das dúbidas que poida expor. A modalidade será principalmente por medios telemáticos.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Deberá elaborarse baixo as indicacións dadas polo docente, ter unha correcta organización dos contidos e unha adecuada redacción. Para superar esta proba, débese obter un mínimo de 0,5 puntos.	10	B4 B7 B8 B9 B17	C9 C14	D1 D2 D3 D11	
Presentación	Exposición do traballo tutelado empregando os recursos didácticos necesarios e axustándose a un tempo prefixado e a uns criterios de calidade acordados co equipo docente. Para superar esta proba, débese obter un mínimo de 0,5 puntos.	10	A1 A3 A4		D1 D2 D3	
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test con 50 preguntas de resposta múltiple sobre os contidos da materia. Cada 3 preguntas falladas descuentan unha correcta. Para superar o exame é necesario alcanzar o 50% sobre o valor da proba.	50	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B8 B9 B11 C50	C9 C10 C12 C14	D1 D7 D11
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicio sobre casos prácticos, que se resolverá facendo uso dos coñecementos e habilidades adquiridos nos seminarios.	30	A4 A5	B9 B11	C14 C50	D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

DATAS DE EXAMES CURSO 2023-2024:

As datas oficiais dos exames de: 1ª Edición ordinaria: 2ª Edición ordinaria e Convocatoria Fin de carreira, serán as marcadas no calendario de exames aprobados polo centro. Estas datas serán publicadas a través da web e no taboleiro de anuncios da Escola Universitaria de Enfermería de Ourense. Tanto para a 1ª e 2ª edición, así como para a convocatoria de fin de carreira, o aprobado da materia establécense nunha puntuación de 5 puntos sobre un máximo de 10 puntos.

Tendo presente que se debe aprobar cada parte de forma independente, as puntuacións son:

- Resolución ejercicio practico (seminarios): (0-3)
- Traballo tutelado e presentación en clase: (0-2)
- Examen test: (0-5)

Indicacións acerca das faltas de asistencia os seminarios
1) Permítese faltar a un seminario, sen necesidade de xustificalo nin recuperalo.
2) Falta de asistencia a seminario inferior ou igual a 2: Si se producen máis faltas de asistencia e sempre que estas sexan inferiores ou iguais a 2 faltas, procederase a avaliar ao alumnado mediante algunha pregunta sobre cada seminario ao que falte. Estas faranse un día a convir entre profesor e alumnado, ou o día do exame teórico. A superación destas preguntas é imprescindible para aprobar os seminarios.
3) Non asistir aos seminarios ou faltas de asistencia a seminarios igual ou superior a 3: No caso de que un alumno non asista a ningún seminario ou as súas faltas sexan iguais ou superiores a 3. Para poder optar a cualificación deberá responder a un exame de preguntas curtas sobre o contido de cada seminario que se realice e elaborar un traballo supervisado sobre un seminario a escoller de entre todos os tratados. A superación destas preguntas e do traballo é imprescindible para aprobar os seminarios.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Tazon Ansola, García Campayo y Aseguinolaza Chopitea, **Relación y comunicación**, 2ª, DAE, 2009

Amigo, Isaac, **Manual de Psicología de la Salud**, 4ª, Pirámide, 2020

Bibliografía Complementaria

Val Morrison; Paul Bennett, **Psicología de la salud**, 1ª, Pearson, 2006

Cibanal Juan; Arce Sánchez; Carballal Balsa, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 3ª, ELSEVIER, 2014

John S. Rolland, **Familias, enfermedad y discapacidad**, 1ª, GEDISA, 2000

Neil Niven, **Psicología en Enfermería**, Manual Moderno, 2009

Elisabeth KÜBLER ROSS, **Sobre la muerte y los moribundos**, 1ª, Debolsillo, 2003

José Navarro Gongora, **Enfermedad y familia. Manual de intervención psicosocial**, 1ª, PAIDOS, 2004

Pilar Barreto; Mª Carmen Soler, **Muerte y duelo**, 1ª, Síntesis, 2007

De la Serna, Juan Moises, **Aspectos psicológicos del COVID-19**, 1ª, TEKTIME, 2020

Marino Pérez; José Ramón Hernández; Concepción Fernández; Isaac Amigo, **Guía de tratamientos psicológicos eficaces II: Psicología de la salud**, 1ª, Pirámide, 2003

Shelley E. Taylor, **Psicología de la salud**, 6ª, McGrawHill, 2007

Marino Pérez; José Ramón Hernández; Concepción Fernández; Isaac Amigo, **Guía de tratamientos psicológicos eficaces I: Adultos**, 1ª, Pirámide, 2003

Martí Sala, Eduardo, **Psicología evolutiva: Teoría y ámbitos de investigación**, 1ª, Anthropos, 1991

Recomendacións

Outros comentarios

A dirección de correo electrónico para concertar tutorías ou comunicarse co equipo docente son as seguintes:

joseluisascarza@hotmail.com

miriam.vazquez.campo@sergas.es

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Materia	Bioquímica: Bioquímica			
Código	O51G140V01103			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Rodríguez Garrido, Juan Imeldo			
Profesorado	Regueiro Expósito, Cristina Rodríguez Garrido, Juan Imeldo			
Correo-e	imeldogarrido@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	COÑECER AS PRINCIPAIS BIOMOLÉCULAS DO ORGANISMO.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Saber as propiedades estruturais e funcionais das biomoléculas e o seu metabolismo con vistas ao exercicio da enfermaría.	A1	C1	D1
	A2		D2
	A3		D4
	A4		D7
	A5		
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e os procesos implicados no almacenamento, replicación e expresión da información xenética.	A1	C1	D7
	A2		
	A3		
	A4		
	A5		
Saber comprender os cambios moleculares asociados a distintas situacións fisiolóxicas e patolóxicas	A2	C1	D1
	A5		D3
Saber distinguir o proceso de xeración, almacenamento e uso da enerxía metabólica.	A1	C1	D1
	A2		D7
	A3		
	A5		

Contidos

Tema

Introdución á bioquímica	IMPORTANCIA DO ESTUDO DAS BIOMOLÉCULAS E A SÚA APLICACIÓN CLÍNICA.
Bioloxía celular.	ORGANIZACIÓN ESTRUCTURAL DA CÉLULA COMPARTIMENTOS INTRACELULARES ESTRUTURA DA MEMBRANA TRANSPORTE CELULAR
Bases da bioquímica: bioelementos, biomoléculas, auga e disolucións, ácidos e bases.	ESTUDO DAS ESTRUCTURAS. DISOLUCIÓNS E GASES SANGUÍNEOS.
Bioquímica estrutural: carbohidratos, lípidos, lipoproteínas, proteínas.	ESTRUTURAS E RELACIÓN CLÍNICA.
Metabolismo enerxético: mitocondrias e obtención de enerxía. Metabolismo dos hidratos de carbono. Metabolismo dos lípidos e lipoproteínas. Metabolismo nitrogenado.	METABOLISMOS E AS SÚAS ALTERACIÓNS CLÍNICAS MÁIS FRECUENTES.
Información xenética.	REPLICACIÓN, TRANSCRIPCIÓN E TRADUCIÓN. MUTACIÓNS. CONTROL DA EXPRESIÓN XENÉTICA. ENXEÑARÍA XENÉTICA CON APLICACIÓN CLÍNICA.
SEMINARIOS: Teoría complementaria ás clases teóricas e realización de problemas e exercicios sobre bioquímica básica e bioquímica clínica.	- Fase preanalítica, analítica e postanalítica: tipos de mostras, procesamento e almacenaxe. Principais técnicas empregadas no laboratorio de bioquímica. Interpretación dunha analítica bioquímica en sangue e orina. - Homeostasis da auga e electrolitos: alteración do equilibrio ácido-base. - Algunhas proteínas de interese na bioquímica clínica. - Bioquímica hematolóxica: alteración da hemoglobina e o ferro. - Valoración bioquímica do metabolismo de glúcidos: Diabetes mellitus. Hemoglobina glucosilada. - Valoración bioquímica do metabolismo de lípidos: Dislipemia. Obesidade. Hipercolesterolemia. - Bioquímica prenatal: probas bioquímicas durante a xestación.
(*)SEMINARIOS: Teoría complementaria a las clases teóricas; y realización de problemas y ejercicios sobre bioquímica básica y bioquímica clínica.	(*)- Fase preanalítica, analítica y postanalítica: tipos de muestras, procesamiento y almacenamiento. Principales técnicas utilizadas en el laboratorio de bioquímica. Interpretación de una analítica bioquímica en sangre y orina. - Homeostasis del agua y electrolitos: alteraciones del equilibrio ácido-base. - Algunas proteínas y enzimas de interés en bioquímica clínica. - Bioquímica hematológica: alteraciones de la hemoglobina y el hierro. - Valoración bioquímica del metabolismo de glúcidos: Diabetes mellitus. Hemoglobina glucosilada. - Valoración bioquímica del metabolismo de lípidos: Dislipemia. Obesidad. Hipercolesterolemia. - Bioquímica prenatal: pruebas bioquímicas durante el embarazo.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	33	58.5	91.5
Resolución de problemas	3	9	12
Estudo de casos	4	2.5	6.5
Seminario	8	30	38
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas	A avaliación realizarase da mesma maneira que para o Exame de Preguntas obxectivas: - exame de preguntas obxectivas tipo test con respostas negativas. - cunha só resposta certa de entre catro opcións. - tendo en conta que tres respostas erradas restan unha certa. - para superar a proba o alumno debe obter polo menos o 50 % do valor total da proba (nota de corte 5)	20	A1 A2 A3 A4 A5	C1	D1 D2 D3 D4 D7
Seminario	A avaliación realizarase da mesma maneira que para o Exame de Preguntas Obxectivas: - exame de preguntas obxectivas tipo test con respostas negativas - cunha só resposta certa - tendo en conta que tres respostas erradas restan unha certa - para superar a proba o alumno debe obter polo menos o 50 % do valor total da proba (nota de corte 5)	20	A1 A2 A3 A4 A5	C1	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	As probas de avaliación das competencias adquiridas consistirán nunha proba de preguntas obxectivas tipo test con respostas negativas. Cada pregunta terá catro opcións de resposta posibles das cales unha e só unha será a correcta. Cada pregunta ben contestada será un punto; por cada tres preguntas mal contestada restarase un punto, e as preguntas sen resposta non engaden nin restan puntos. Para superar a proba o alumno debe obter polo menos o 50 % do valor total da proba (nota de corte 5)	60	A2 A5	C1	D1 D2 D3 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación de recuperación da ausencia aos seminarios da materia. A/O estudante que non asista no mínimo ao 90% do total de horas asignadas de seminarios, deberá responder 3 preguntas a maiores no exame tipo test sobre a materia impartida nos seminarios. Este exame correspóndese con o 20% do total da materia, igual do que no caso de asistencia aos seminarios, a condición de que a/o estudante supere esta proba test nun 50% do valor total.

2ª Edición Ordinaria e Fin de Carreira, establécense os mesmos criterios indicados para a 1ª Edición Ordinaria. É preciso aprobar a parte teórica e a de Seminarios, para poder superar a materia.

As datas e os lugares dos exames serán as que constan no calendario oficial académico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

David L. Nelson; Michael M. Cox, **PRINCIPIOS DE BIOQUIMICA**, 6ª, OMEGA, 2014

Gaw, Murphy, Srivastava & Cowan, **BIOQUÍMICA CLÍNICA**, 5ª, ELSEVIER, 2014

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Outros comentarios

Utilizarase a plataforma de teledocencia, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente con a/o estudante (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario que ao comezo do cuadrimestre, a/o estudante revise individualmente se está rexistrado correctamente na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

A/O estudante deberá entregar aos docentes, na 1ª semana do inicio do cuadrimestre no que se imparte a materia, a ficha da/o estudante debidamente cumprimentada.

Tutorías: serán previa cita, a/o estudante deberá enviar un correo electrónico ao docente correspondente.

.- Enderezo de correo electrónico dos docentes da materia:

juan.imeldo.rodriguez.garrido@sergas.es

cristina.regueiro.exposito@sergas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	O51G140V01104			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Pérez Fernández, María Reyes			
Profesorado	Pérez Fernández, María Reyes			
Correo-e	Maria.Reyes.Perez.Fernandez@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de Enfermería Comunitaria I, pretende capacitar ao alumno para valorar as diferentes situacións de saúde e enfermidade que afectan o individuo e á familia, ao longo do seu ciclo vital, tendo en conta a comunidade, así como os factores sociais, culturais e psicolóxicos que repercuten no estado de saúde dos seus membros.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, a familia e a comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Ser capaz de manexar o concepto saúde- enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria.	A1		C20	D1
	A2		C21	D2
	A3		C23	D3
	A4		C24	D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de aplicar o Método epidemiolóxico e os Modelos causales	A1	B6	C25	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
TEMA 1. SAÚDE E ENFERMIDADE	1.1. Concepto clásico de saúde e enfermidade 1.2. Factores determinantes de saúde Biología human Estilos de vida Contorna Servizos sanitarios 1.3. Niveis de prevención 1.4. Saúde Comunitaria. Enfermaría de saúde pública. Seminario: Exercicios na aula sobre: Signos e síntomas, Etapas da enfermidade, e Determinantes de saúde
TEMA 2. DEMOGRAFÍA SANITARIA	2.1. Composición e dinámica da poboación 2.2. Mortalidade, natalidade, fecundidade 2.3. As migracións Seminario: Exercicios no aula sobre Pirámides de poboación, e exercicios sobre diferentes taxas relacionadas coa saúde
TEMA 3. SAÚDE AMBIENTAL E ECOLÓXICA	3.1. Medio, saúde e problemas sanitarios 3.2. Contaminación 3.3 Tratamento de residuos e pragas. Seminario: Traballo en grupos de 4 alumnos sobre un destes 6 temas: Medioambiente e produtos químicos, A contaminación atmosférica e a saúde, Contaminación do chan e das augas, Contaminación física por radiacións, Contaminación térmica, Contaminación por ruído e vibracións de baixa frecuencia
TEMA 4. MICROBIOLOXÍA: MEDIDAS DE PREVENCIÓN FRONTE OS AXENTES INFECCIOSOS	4.1. Microbioloxía 4.2. Medidas de prevención fronte aos axentes infecciosos. 4.3 Desinfección, Esterilización, Precaucións universais Seminario: Exercicios prácticos sobre o lavado de mans
TEMA 5. EPIDEMOLOXÍA	5.1. Marco conceptual e evolución histórica. 5.2. Método epidemiolóxico 5.3 Teoría da causalidade: Modelos causais. 5.4 Medidas de frecuencia: incidencia e prevalencia. 5.5 Medidas de risco: Risco relativo e atribuíble. 5.6 Epidemioloxía descriptiva e analítica. 5.7 Epidemioloxía experimental. 5:8 Vixiancia epidemiolóxica. Seminario:Exercicios no aula sobre Prevalencia e Incidencia

Planificación

Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
---------------	--------------------	--------------

Eventos científicos	4	0	4
Seminario	8	14	22
Presentación	9	10	19
Lección maxistral	25	33	58
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	40	44
Observación sistemática	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención persoalizada con cada alumno

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo. Nota de corte 5	20	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C20 C21 C23 C24 C25	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia. Exame cunha puntuación máxima posible de 10. Para superar a proba é necesario sacar como mínimo un 5	60	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C20 C21 C23 C24 C25	D3 D7 D8 D11
Observación sistemática	Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nun listado de condutas ou criterios operativos que facilite a obtención de datos cuantificables.	20				D1 D2 D4 D5 D6 D9 D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Primeira edición: É indispensable aprobar cada unha das partes avaliadas cun 5 como nota mínima (o exame, as presentacións e a participación nos seminarios) para superar a materia.

Avaliación no caso de ausencia aos seminarios da materia.

Constará de dúas partes: 1. Un exame con preguntas abertas de resposta curta. É necesario sacar un 5 sobre unha puntuación de 10 para aprobar (60% da nota final). 2. Un exame sobre os contidos dos seminarios. Nota de corte 5 sobre 10. (40% da nota final).

Segunda edición: O alumno examínase da parte que non supere na 1ª edición, o tipo de proba será o mesmo do mesmo xeito que as condicións (aprobar cada unha das partes avaliadas para superar a materia), nota de corte un 5.

Convocatoria de fin de carreira: Criterio de avaliación: exame de preguntas abertas de resposta curta (100%). Nota de corte 5.

Datas de exame: As datas oficiais para a realización das probas de avaliación desta materia, nas súas dúas edicións, así como a convocatoria fin de carreira, serán as marcadas no calendario de exames aprobados no Centro. Ditas datas estarán dispoñibles para o alumnado tanto na páxina web da Escola como no taboleiro de información para o alumnado no

centro. Datos/instruccions de revisión das probas de avaliación nas súas diferentes convocatorias, serán comunicadas oportunamente por parte da profesora da materia, no momento da publicación da lista de cualificacións provisionais serán as aprobadas e publicadas na web e taboleiros de anuncios do Centro.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Martín Zurro A. y Cano Pérez J.F., **Atención primaria. Concepto, organización y práctica clínica**, 6ª, Elsevier, 2003

Mazarrasa y col., **Salud pública y enfermería comunitaria**, 1ª, McGraw-Hill Interamericana, 2003

Piedrola, **Medicina preventiva y Salud pública**, 1ª, McGraw-Hill Interamericana, 2015

Burns N y Grove S., **Investigación en enfermería**, 5ª, Elsevier, 2012

Martín-Zurro A., Jodar G., **Atención familiar y salud comunitaria**, 1ª, Elsevier, 2011

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Outros comentarios

Tutorías. Serán previa cita, enviarase a petición ao correo electrónico da profesora da materia:

MariaReyes.Perez.Fernandez@sergas.es

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía			
Código	O51G140V01105			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Vázquez Campo, Miriam			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Raquel Toja Camba, Francisco José Vázquez Campo, Miriam			
Correo-e	miriam.vazquez.campo@sergas.es			
Web	http://			
Descrición xeral	Nesta materia abordarase o coñecemento das bases fisiolóxicas necesarias para o correcto funcionamento do corpo humano, mediante a exposición teórica en sesións maxistras na aula, así como a explicación, aprendizaxe e práctica por parte do alumnado na aula-taller, das actividades, procedementos e coidados necesarios para a práctica asistencial enfermeira.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal.	A1	C1	D1
	A2		D2
	A3		D4
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos *órgaos e sistemas.	A4	C1	D3
	A5	C9	D7
			D9
			D11

Contidos	
Tema	
INTRODUCCIÓN Á FISIOLOXÍA	INTRODUCCIÓN Á FISIOLOXÍA. Definición. Niveis de organización. Homeostase. Mecanismos de control homeostático.

FISIOLOXÍA CELULAR E HISTOLÓXICA E DO SISTEMA INMUNE	FISIOLOXÍA CELULAR E HISTOLÓXICA. Paso de sustancias a través das membranas celulares, procesos de transporte pasivo e activo.
FISIOLOXÍA RENAL E LÍQUIDOS CORPORAIS	FISIOLOXÍA DO SISTEMA INMUNE. Organización do sistema inmunitario. Inmunidade innata. Inmunidade adaptativa. Células B e inmunidade mediada por anticorpos. Células T e inmunidade mediada por células. FISIOLOXÍA RENAL. Aclaramento renal. Filtración glomerular. Reabsorción e secreción. Procesos de transporte renal. Regulación do volume urinario.
FISIOLOXÍA SANGUÍNEA E CARDIOVASCULAR	FISIOLOXÍA DOS LÍQUIDOS CORPORAIS. Auga corporal total. Compartimentos dos líquidos do organismo. Composición química e distribución dos electrolitos nos líquidos corporais. Mecanismos que manteñen a homeostase do volume do líquido total. Equilibrio acedo-base. FISIOLOXÍA SANGUÍNEA. Composición do sangue. Elementos formes do sangue. Tipos de sangue. Plasma sanguíneo. Coagulación do sangue. Fibrinolise.
FISIOLOXÍA RESPIRATORIA	FISIOLOXÍA CARDIOVASCULAR. Hemodinámica. Sistema de conducción. Electrofisioloxía cardíaca. Ciclo cardíaco. Ruídos cardíacos. Fluxo, presión e resistencia.
FISIOLOXÍA DIXESTIVA	FISIOLOXÍA RESPIRATORIA. Ventilación pulmonar. Volumes e capacidades pulmonares. Intercambio gaseoso nos pulmóns. Transporte de gases e control da respiración.
FISIOLOXÍA ENDOCRINA	FISIOLOXÍA DIXESTIVA. Mecanismos principais do sistema dixestivo. Dixestión mecánica e química. Secreción. Absorción. Eliminación.
FISIOLOXÍA DO APARELLO LOCOMOTOR	FISIOLOXÍA ENDOCRINA. Organización do sistema endocrino. Hormonas hipofisarias e hipotalámicas. Hormonas tiroideas. Hormonas suprarrenais. O páncreas endocrino.
NEUROFISIOLOXÍA	FISIOLOXÍA DO APARELLO LOCOMOTOR. Posición anatómica. Cavidades e rexións do corpo. Planos do corpo. Organización do músculo esquelético e liso. Mecanismo de contracción e relaxación.
SEMINARIOS DA MATERIA	NEUROFISIOLOXÍA. Organización do sistema nervioso. Impulsos nerviosos. Potencial de acción. Transmisión sináptica. Neurotransmisores. Líquido cefalorraquídeo. Fisioloxía dos sentidos. Sistema nervioso central e periférico.
	.- Protocolo de medidas de prevención universais para os profesionais sanitarios. .- Rexistro e cálculo das entradas e perdas hídricas no corpo humano. .- Técnica e valoración da toma de temperatura , frecuencia cardíaca, frecuencia respiratoria e tensión arterial no adulto. .- Técnica e valoración necesarias para a exploración ocular. .- Técnica e procedemento de realización do electrocardiograma. .- Técnica e valoración necesarias para a exploración auditiva. .- Técnica e medición da glicemia capilar. .- Utilización de dispositivos de axuda para a deambulación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	20	28
Lección maxistral	60	95	155
Exame de preguntas obxectivas	2	40	42

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición teórica en aula, polo profesorado da materia, en relación aos contidos que son obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

Outros comentarios

Utilizarase a plataforma Moodle-MOOVI, para manter comunicación académica-docente co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc.) para o cal será necesario, que ao comezo do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, si está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

As tutorías serán cita previa. Para iso, o alumnado deberá solicitala o profesorado correspondente nos seguintes correos electrónicos:

Miriam Vázquez Campo: miriam.vazquez.campo@sergas.es

Raquel Pérez Rodríguez: raquel.perez.rodriguez@sergas.es

Francisco Jose Toja Camba: kikotoja@gmail.com

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	O51G140V01106			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Regueiro Expósito, Cristina			
Profesorado	Martínez Campos, Brais Regueiro Expósito, Cristina			
Correo-e	cristinaregueiroexposito@gmail.com			
Web	http://http://euenfou.webs.uvigo.es			
Descrición xeral	A Estatística xoga un papel fundamental no desenvolvemento da Ciencia, sendo un dos alicerces do método científico nas súas fases empírica e interpretativa. A variada natureza da investigación nas Ciencias da Saúde, fai que a aplicación do método científico e as técnicas estatísticas resulten imprescindibles neste campo. Os profesionais sanitarios, e en particular o persoal de enfermaría, manexan habitualmente unha gran cantidade de datos (medicións de laboratorio, antropométricas, informes sobre pacientes, ensaios clínicos, etc.) que requiren un tratamento apropiado para que resulten realmente informativos e de utilidade. Neste escenario, os métodos estatísticos permiten resumir, analizar e avaliar esta información, facilitando e apoiando científicamente a toma de decisións.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber identificar, expor e resolver un problema estatístico. Coñecer os fundamentos da probabilidade e as medidas utilizadas para describir, resumir, comparar, e estimar a información	A2	B6	D2	
	A3	B16	D3	
	A4		D4	
	A5		D9	
			D11	
Ser capaz de adquirir elementos de xuízo crítico para valorar a súa utilización na resolución de problemas e toma de decisións nas Ciencias da Saúde	A1	B6	C8	D1
	A4	B16		D4
				D7
Ser capaz de aplicar tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados en saúde (TIC)		B16	C8	D3
				D7
				D9

Contidos	
Tema	
Introdución aos métodos estatísticos en ciencias da saúde	Introdución á estatística descritiva e a inferencia estatística
Variables aleatorias: caso discreto e caso continuo	Caso discreto. Caso continuo.
Análise descritivo dun conxunto de datos: distribucións de frecuencias	Estatística e Método científico en Ciencias da Saúde. Poboacións, Mostras e Variables. Estatísticos, gráficos e estudos descritivos.
Nocións básicas de probabilidade e Modelos de distribucións	Tipos de sucesos e Probabilidade: Distribución Poisson, Distribución Binomial, Distribución Normal
Introducción as técnicas de inferencia estatística: -Plantexamento dos problemas de estimación puntual e estimación por rexións de confianza. -Contrastes de hipóteses estatísticas.	Plantexamento dos problemas de estimación puntual e estimación de rexións de confianza Contrastes de hipóteses estatísticas
Series estatísticas de dous caracteres Regresión e Correlación lineal	Regresión e Correlación lineal
Fundamentos das tecnoloxías da información e da comunicación en ciencias da saúde Uso e manexo das tecnoloxías para o tratamento da información.	Ferramentas informáticas de maior difusión. Solucións das aplicacións baseadas na web. Natureza da información electrónica. Rexistro, organización, tratamento e intercambio de datos empregando solucións baseadas no computador.
Seminarios 1-3	Exercicios prácticos sobre a introdución á estatística y sobre a estatística descritiva. Realización dunha análise descritiva utilizando datos non reais de pacientes e diferentes ferramentas informáticas (índices descritivos e gráficos).
Seminarios 4-6	Exercicios prácticos sobre a probabilidade e modelos de distribución. Realización de problemas e cuestionarios tipo test sobre esta parte da materia. Uso de diferentes ferramentas informáticas para o seu desenvolvemento.
Seminarios 7-9	Exercicios prácticos sobre a inferencia estatística. Resolución de problemas e cuestionarios tipo test utilizando diferentes ferramentas informáticas. Problemas relacionados con intervalos de confianza, contraste de hipóteses, regresión e correlación lineal.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	24	32	56
Estudo de casos	4	10	14
Resolución de problemas de forma autónoma	0	25	25
Seminario	16	15	31
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	8	10
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Estudo de casos	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	Descrición					
Seminario	Durante os seminarios avaliarase o traballo desenrolado na aula durante o cuatrimestre a modo de avaliación continua, mediante cuestionarios e traballos, ben individuais e/ou grupais.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións expostas.	30	A1 A2 A5	B6		D1 D2 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos expostos nas prácticas propostas durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos da materia. A superación desta proba poderá compensar a cualificación insuficiente da avaliación continua das actividades de carácter práctico.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

FORMATO DAS PROBAS

1ª edición ordinaria (maio)

- Seminarios. Durante os seminarios faranse traballos, cuestionarios tipo test e resolución de exercicios prácticos a efectos de avaliar a avaliación continua do alumnado (para aprobar esta parte é preciso ter un 4 sobre 10).

- Probas teóricas de resposta curta. Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa combinadas con preguntas de resposta curta relacionadas cos contidos da materia (cada unha das partes contará 5 puntos). O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades e responder brevemente ás cuestións formuladas. (En preguntas tipo test, 3 mal restan o valor dunha acertada) (para aprobar esta parte é preciso ter un 4 sobre 10)

- Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver semellantes aos presentados nas prácticas propostas durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta apoiándose nos programas estatísticos explicados na clase, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos durante a mesma (para aprobar esta parte é preciso ter un 4 sobre 10)

2ª edición ordinaria (xullo) O procedemento de avaliación na convocatoria de Xullo será o mesmo que o empregado na convocatoria de maio. Aos alumnos que teñan completadas as actividades de avaliación continuada durante as clases teórico-prácticas manteráselle esta nota na convocatoria de Xullo.

Proba de recuperación da ausencia aos seminarios

ALUMNOS QUE NON ASISTAN AOS SEMINARIOS, NON ACADEN A ASISTENCIA OBRIGATORIA DO 90% DO TOTAL DE HORAS; O A QUE O SOLICITE AO INICIO DO CUADRIMESTRE E/OU NON LEVEN A CABO AS ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN CONTINUADA OU NON CHEGUEN AO 5 NAS MESMAS. Este alumnado, que polos motivos anteriores, non complete a avaliación continuada terá dereito a presentarse aos exames de maio e/ou xullo pero necesitará ter feito unha serie de traballos propostos sobre os contidos da asignatura.

Fin de carreira O alumnado que o precise terá dereito a presentarse á convocatoria de fin de carreira (meses de outubro ou novembro). O formato desta proba será o mesmo que nas convocatorias de maio e xullo. A proba consistirá nunha parte teórica de preguntas test e de resposta curta e unha parte práctica de resolución de problemas.

DATAS EXAMES Serán nas datas acordadas pola xunta de escola e publicadas na web: <http://euenfou.webs.uvigo.es/index.php/profesorado/exames-grao>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Miguel A. Martínez-González, **Bioestadística Amigable**, 3ª, Díaz de Santos, 2009

Francisca Ríos Díaz y Julia Warnberg, **Bioestadística**, 2ª, Paraninfo, 2014

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell; E. Cobo; J. Canela, **Bioestadística**, 3ª, Elsevier Masson, 2003

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, 1ª, Elsevier Saunders, 2009

Argimon Pallas, José María y Jiménez Villa, Josep, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, 3ª, Elsevier España, 2004

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Metodoloxía da investigación/O51G140V01401

Traballo de Fin de Grao/O51G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Idioma moderno: Inglés técnico/O51G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/O51G140V01104

Outros comentarios

Contactos:

Cristina Regueiro: cristinaregueiroexposito@gmail.com

Brais Martínez: brais.martcam@gmail.com

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermaría				
Materia	Fundamentos de enfermaría			
Código	O51G140V01107			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros			
Profesorado	Estévez Muiños, María Victoria Fernández Varela, María Milagros Rodríguez Rodríguez, Alina			
Correo-e	mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	As transformacións que día a día se producen na sociedade e os cambios que afectan á profesión de enfermaría son múltiples. Os factores de cambio discorren entre os sociais, económicos, culturais, políticos, demográficos, sanitarios, tecnolóxicos ... A enfermaría ao longo da súa extensa historia estivo e está influída e condicionada por estes factores. Nesta materia preténdese coñecer a nosa historia como profesión, os diferentes modelos que foron xurdindo, como identificar as necesidades de saúde das/os cidadás/os e sobre todo a utilización do proceso de enfermaría como metodoloxía científica indispensable para "coidar" a poboación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de cuidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar, desenvolvendo os plans de cuidados correspondentes.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade, as persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese

D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as teorías e modelos de enfermaría	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B5 B9 B15 B16 B18	C15 C16 C17 C18	D3 D7 D9 D11
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar	A5	B1 B2 B5 B6 B9 B15 B16 B18	C15 C16 C17 C18	D1 D2 D4

Contidos

Tema	
MÓDULO I Os coidados desde unha perspectiva histórica	Factores condicionantes da evolución da profesión de enfermaría a través dos tempos: Pobos primitivos-civilizacións e culturas da antigüidade -Culturas clásicas. Idade Media, contemporánea e moderna. - Nacemento dunha profesión: Século XIX (Florence Nightingale) - A enfermaría nos séculos XX e XXI
MÓDULO II Conceptos que configuran a disciplina enfermeira Teoría e modelos de enfermaría	- Fundamentos Teóricos da enfermaría. Estándares que fundamentan a enfermaría como arte, ciencia, disciplina e profesión. -O metaparadigma enfermeiro - Influencias doutras bases teóricas no marco conceptual da enfermaría: Teoría das necesidades humanas de A. Maslow, Teoría da comunicación. - Modelos de enfermaría de: Florence Nightingale Virginia Henderson Dorothea Orem Hildegard Peplau Margory Gordon Outros modelos -Clasificación dos modelos e teorías
MÓDULO III Aplicación da metodoloxía científica no proceso de coidar O proceso enfermeiro Patrons funcionais de saúde Desenvolvemento de plans de coidados	☐ O Método científico ☐ Pensamento crítico ☐ Patrons funcionais de saúde e Necesidades básicas de Virginia Henderson ☐ O Proceso de enfermaría: Etapas do Proceso de enfermaría, Taxonomías NANDA, NOC , NIC ☐ Aplicación práctica do proceso de enfermaría: desenvolvemento de casos prácticos tendo en conta as fases do proceso enfermeiro

MÓDULO IV

Principios que sustentan os cuidados básicos.
Técnicas e procedementos que configuran os cuidados básicos

Procedementos básicos de enfermmería:

-Acogida al paciente e ingreso hospitalario. Proceso de enfermmería al alta
- Higiene, aseo y mantenimiento de la integridad de la piel. Cama Hospitalaria. Tipos y procedimientos de preparación.
Planos y posiciones anatómicas y quirúrgicas. Posición y correcta alineación corporal del paciente encamado. Procedimiento de cambios de decúbito en pacientes encamados. Técnicas de deambulación.
Medición de signos vitales, saturación de O₂. Interpretación de resultados
Administración de medicamentos vía oral, nasal, ocular, ótica, tópica e rectal
Preparación del material necesario para la administración parenteral de los medicamentos
Atención al paciente moribundo y terminal. Cuidados Postmortem.
Cuidados humanizados en duelo perinatal

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	50	0	50
Seminario	16	53	69
Estudo de casos	1	20	21
Traballo tutelado	1	15	16
Eventos científicos	0	2	2
Exame de preguntas obxectivas	2	65	67

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminario	Actividades a realizar polo alumnado que está enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permitirá afondar ou complementar os contidos da materia. Empregarase como complemento das clases teóricas.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Seminario	Actividades a realizar polo alumnado que está enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permitirá afondar ou complementar os contidos da materia.
-----------	--

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	- Avaliación continua: valorarase a participación e implicación nas cuestións plantexadas na aula, rol-playng, etc. Ponderación na cualificación total 5% - Resolución de preguntas tipo test relativas aos procedementos traballados na aula, terán 4 alternativas de resposta e só unha delas será a correcta. Cada resposta errada descontará o 25% da puntuación da resposta correcta, as preguntas non respostadas non restan puntuación. Para facer media co resto da avaliación haberá que ter despois de aplica-la fórmula unha puntuación de 5 puntos sobre 10. Ponderación na cualificación total 20% Asistencia obrigatoria ao 90% das horas IMPRESINDIBLE SUPERAR ESTA PARTE PARA APROBAR A MATERIA	25	A1 B1 C15 D1 A2 B2 C16 D2 A3 B6 C17 D3 A4 B16 C18 D4 A5 D7 D11

Estudo de casos	Elaboración dun plan de coidados a partir dunha valoración proposta pola docente	20	A1	B1	C15	D1
	Nota de corte: 5 puntos		A2	B2	C16	D2
			A3	B5	C17	D3
			A4	B6	C18	D4
	Bases: consultar Moovi		A5	B15		D7
	IMPRESINDIBLE SUPERAR ESTA PARTE PARA APROBAR A MATERIA					D9
						D11
Traballo tutelado	Presentación de traballos propostos pola docente sobre temática relacionada ca materia	5	A1		C15	D1
	Consultar as bases no Moovi		A2			D2
			A3			D3
			A4			D4
	IMPRESINDIBLE SUPERAR ESTA PARTE PARA APROBAR A MATERIA		A5			D7
						D9
						D11
Exame de preguntas obxectivas	Constará dunha proba a realizar segundo o calendario oficial de exames, constará de preguntas tipo test con 4 alternativas de resposta e só unha delas será a correcta. Cada resposta errada descontará o 25% da puntuación da resposta correcta, as preguntas non respostadas non restan puntuación. Para facer media co resto da avaliación haberá que ter despois de aplica-la fórmula ao menos unha puntuación de 5 puntos sobre 10.	50	A1	B1	C15	D3
	IMPRESINDIBLE SUPERAR ESTA PARTE PARA APROBAR A MATERIA		A2	B2	C16	D7
			A3	B5	C17	D9
			A4	B6	C18	D11
				B9		
				B15		
				B16		
				B18		

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación dos SEMINARIOS para o alumnado que non cumpla a asistencia mínima do 90%

Criterios:

- Proba tipo test sobre os contidos dos seminarios. Ponderación 10% da cualificación
- Proba práctica na aula de simulación dos procedementos traballados nos seminarios. Ponderación 15% da cualificación

SEGUNDA EDICIÓN:

O alumnado examínase das partes non superadas na 1ª edición, as condicións serán as mesmas.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA

1. PROBA OBXECTIVA tipo test da TOTALIDADE da materia con 4 alternativas de resposta e só unha delas será a correcta. Cada resposta errada descontará o 25% da puntuación da resposta correcta, as preguntas non respostadas non restan puntuación.

Para superar a materia haberá que obter, despois de aplicar a fórmula, unha puntuación de 5 puntos sobre 10. **100%**

Outros comentarios

As datas oficiais de exame marcadas para esta materia, nas dúas edicións correspondentes, poderán consultarse na páxina web <http://euenfou.webs.uvigo.es/index.php/gl-es/profesorado/exames-grao> así como no taboleiro de anuncios do centro.

Utilizarase a plataforma Moovi da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o que será necesario, que ao comezo do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, si está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

N.A.N.D.A Internacional Edited by T. Heather Herdman and Shigemi Kamitsuru, **Diagnósticos enfermeros definiciones y clasificación 2021-2022**, 1ª ed, Elsevier, 2021

MOORHEAD S., JOHNSON M., MAAS M.L, SWANSON E, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC) :Medición de Resultados en Salud**, 5ª ed., Elsevier, 2013

MARRINER TOMEY, A., RAILE ALLIGOD, M., **Modelos y teorías en enfermería**, 7ª ed., Elsevier Mosby, 2011

BULECHEK G.M., BUTCHER H. K, DOCHTERMAN J. M. WAGNER C., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª ed., Elsevier, 2013

<http://www.nnnconsult.com>, **Interrelación NANDA, NOC y NIC**, Elsevier, 2021

<https://www-nnnconsult-com.mergullador.sergas.es/nanda>, **NNN consult**, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

ALFARO LEFEVRE, R, **Aplicación del proceso enfermero**, 1ª ed., Masson, 2006

GARCIA-M CARO,MARTINEZ, M., **Historia de la enfermería**, 1ª ed., Elsevier, 2007

KOZIER, B., **Fundamentos de enfermería**, 8ª ed., Prentice-Hall, 2008

Donna Ignatavicius,, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, Elsevier, 2021

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Introducción á enfermaría clínica/O51G140V01201

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Enfermería en saúde mental/O51G140V01305

Enfermería materno-infantil/O51G140V01302

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Outros comentarios

O alumnado subirá unha foto ao Moovi

-.Titorías da materia:

O estudante solicitará cita por correo electrónico o profesor correspondente*, que sinalará día e hora.

*Correo electrónico profesorado:

alina.rodriguez.rodriguez@uvigo.es

marivorense@yahoo.es

mfervar3@sergas.es

- Será de obrigado cumprimento por parte da/o estudante, o establecido no art.39 do código ético, do "Título VII. Do uso de medios ilícitos", do Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado (aprobado no claustro da UVigo o 18 de abril de 2023), que implica a renuncia ao emprego de medios, prácticas e/o dispositivos non autorizados ou que poidan implicar un aproveitamento ilexítimo do traballo alleo, a apoderarse indebidamente do contido de probas ou exames, a utilizar indebidamente contidos ou medios de reprodución e de gravación das actividades universitarias; así como asumir as consecuencias que ocasione o incumprimento do devandito compromiso e as sancións que se derivasen deste, de acordo con o previsto polo artigo 11 g) da Lei 3/2022, do 24 de febreiro, de convivencia universitaria, cumprindo ademais co código ético da Universidade de Vigo.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Materia	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	O51G140V01108			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Rodríguez Carbajales, Ana María			
Profesorado	Rodríguez Carbajales, Ana María			
Correo-e	anarocar@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	Preténdese que o alumnado adquira vocabulario e as habilidades comunicativas necesarias para poder desenvolverse en inglés en situacións básicas de enfermaría. Tamén se analizarán artigos relacionados con enfermaría. A lingua de impartición será maioritariamente inglés, tamén se utilizará castelán en función do nivel.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Ser capaz de entender, en inglés, conferencias simples, coloquios e charlas sobre temas médicos e sanitarios.	A1			D1
	A2			D3
	A3			D7
2. Ser capaz de expoñer presentacións en inglés con estilo coidado.	A4	B6	C8	D2
	A5	B16		D4
				D9
				D11

Contidos

Tema

1. Introducción a terminoloxía das ciencias da saúde.	1.1 A admisión do paciente. Partes do corpo. 1.2 Os pacientes despois dunha operación. Tipos de dor. 1.3 Pacientes terminales. Sentimentos. 1.4 A enfermeira de distrito. Feridas. 1.5 Rehabilitación. 1.6 Movemento dos pacientes. Axudas para a mobilidade. 1.7 Escáners. 1.8 Diabetes.
2. Análisis e comprensión de textos específicos.	2.1 Textos científicos e tradución. 2.2 Realización de procura bibliográfica. 2.3 Estruturas gramaticais: -Tempos verbais. -Cuantificadores. -Adxectivos. -Conxuncións e preposicións. -Futuro. -Pronomes. -Relativos. -Modais. -Etc.
3. Comprensión lectora.	3.1 Lectura. 3.2 Ideas principais. 3.3 Preguntas sobre o texto. 3.4 Redacción.
4. Seminarios.	1. TEMA 1. O ingreso do paciente. □ Exercicios de vocabulario, audición e xogo de roles de situacións enfermeiro-paciente. □ Escoita sobre a □dor□ e exercicios de comprensión (escritos e orais). Temporalización (aproximadamente tres horas). 2. TEMA 2. Pacientes despois dunha operación. □ Exercicios de vocabulario, audición e xogo de roles de situacións enfermeiro-paciente. □ Busca bibliográfica. Lectura e comprensión dun "abstract" relacionado coa enfermaría. Temporalización (aproximadamente tres horas). 3. TEMA 3. Pacientes terminais. □ Exercicios de vocabulario, audición e xogo de roles de situacións enfermeiro-paciente. □ Ver un capítulo de □Nurse Jackie□ e exercicios de comprensión auditiva. Temporalización (aproximadamente tres horas). 4. EXPOSICIÓN ORAIS. □ Exposición de traballos realizados na casa en grupo. 25-30 minutos cada grupo. Preguntas ao final, tanto por parte do alumnado como do profesor. Temporalización (aproximadamente dúas horas). 5. UNIDADES 4 E 5. A enfermeira de distrito. Rehabilitación. □ Exercicios de vocabulario, audición e xogo de roles de situacións enfermeiro-paciente. □ Escoitar as opinións de persoas de distintos países sobre a medicina alternativa. Exercicios de comprensión auditiva (orais e escritos). Temporalización (aproximadamente tres horas). 6. TEMA 6. Movemento de pacientes con dificultades de mobilidade. □ Exercicios de vocabulario, audición e xogo de roles de situacións enfermeiro-paciente. □ Lectura de textos científicos e tradución. □ Lectura dun artigo de enfermaría, presentación das diferentes expresións e, por último, redacción dunha redacción sobre as diferentes opinións, proponendo accións de mellora. Temporalización (aproximadamente tres horas).
Os subtemas poden variar segundo o nivel do grupo.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	20	36	56
Lección maxistral	26	57	83
Exame de preguntas obxectivas	4	7	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	1. Exercicios de comprensión lectora e tradución sobre diferentes textos relacionados coa enfermaría. 2. Exercicios de escoita. 3. Exercicios de expresión oral, debate, presentacións, role-play, etc. 4. Procura bibliográfica. 5. Se o estudante non ten un 90% de asistencia a seminarios, pasa directamente a modalidade non presencial de avaliación.
Lección maxistral	1. Presentación de estruturas gramaticais e aclaración de dúbidas. 2. Presentación de vocabulario de enfermaría e exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas. Traballo práctico en lingua inglesa e calquera explicación necesaria sobre a materia.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	1. Avaliación continua de participación (expresión oral) e asistencia a seminarios (10%). 2. Presentación en grupo (en inglés) dun traballo sobre un tema de enfermaría (10%). 3. Tradución de textos científicos (15%). 4. Entrega de exercicios (5%).	40	B6 B16	C8	D4 D7 D9 D11	
Exame de preguntas obxectivas	Examen de resposta curta e obxectiva.	60	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B16	C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN PARA TODAS AS CONVOCATORIAS:

1. A asistencia aos seminarios e o aproveitamento dos mesmos, supoñen un 10% da nota total, non quere dicir que todos/as os/as que asistan, alcancen ese 10%. 2. A realización das presentacións power-point e exposición das mesmas, supoñen un 10% da nota total, o que non quere dicir que todos/as os/as que as realicen, alcancen ese 10%. 3. Requírese un certo esforzo por parte dos/as alumnos/as, a hora da procura bibliográfica necesaria para a realización dos traballos. 4. Todo o alumnado realizará un exame final cuxa máxima nota será un 6. 5. É imprescindible para superar a materia, ter aprobada as dúas partes (para todos os alumnos) é dicir, un mínimo dun 3 no exame e un mínimo dun 2, na parte de seminarios. 6. Os/as alumnos/as que non superen a materia na primeira convocatoria, se aproban algunha das dúas partes, gardaráselle esa nota para o curso seguinte.

AVALIACIÓN DO ALUMNADO CON AUSENCIAS EN SEMINARIOS: O alumnado que teña faltas de asistencia aos seminarios, terá que realizar ademais do exame final, outra proba na que se avaliará o traballo desenvolvido nos seminarios. A proba consistirá no seguinte:

- Elaboración e presentación en inglés dun traballo sobre un tema relacionado coa enfermaría.
- Exercicios de escoita sobre temas vistos nos seminarios.
- Expresión oral sobre temas vistos nos seminarios.
- Exercicio de vocabulario.

Esta modalidade será obrigatoria para o alumnado que non cumpra co 90% da asistencia aos seminarios esixida.

Convocatoria fin de carreira: o sistema de avaliación para esta convocatoria, é igual que o indicado para o resto das convocatorias. Convocatoria segunda edición: o sistema de avaliación para esta convocatoria, é igual que o indicado para o resto das convocatorias.

Segunda edición ordinaria: O sistema de avaliación para esta convocatoria, é igual que o indicado para o resto das convocatorias.

DATAS DAS PROBAS DE AVALIACIÓN: As datas dos exames, das respectivas convocatorias, serán as que constan no calendario oficial académico e que estarán publicadas na páxina web da Escola, así como no taboleiro de anuncios para o

alumnado no centro.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Virginia Allum and Patricia McGarr, **Cambridge English for Nursing (pre-intermediate)**, 1ª, Cambridge, 2010

www.wordreference.com,

Bibliografía Complementaria

Ruth Citores and Marco Pellegrinelly, **Healthy English**, 1ª, Elsevier Masson, 2009

Jean Rowan, **New English Grammar for Bachillerato**, 1ª, Burlington Books, 2005

Mosby (autor principal), **Diccionario Mosby Pocket de Medicina, Enfermería y Ciencias de la Salud**, 6ª, Elsevier-Mosby, 2010

<http://www.medicinenet.com>,

www.modernmedicine.com,

www.nursingtimes.net,

Recomendacións

Outros comentarios

1. Recoméndase ter unha base de inglés para poder superar a materia sen dificultade. Hai construcións gramaticais e vocabulario que se teñen que ter adquirido previamente.
 2. Recoméndase seguir estudando inglés despois de ter superada a materia, xa que moita da bibliografía que van ter que consultar para a realización do traballo fin de grao aparece en inglés.
 3. A dirección de correo electrónico para concertar titorías ou comunicarse ca docente é a seguinte:
ana.rodriquez.carbajales@eduxunta.es
-